

Журба О. М.

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економічної теорії
та конкурентної політики,*

*Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

Штурмак О. О.

*студентка,
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-366-1-7>

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

У час війни зростає роль цифрових технологій, які перетворюються на універсальний інструмент забезпечення економічної стабільності України. Особливо під впливом процесів глобальної цифрової трансформації, вимог та критеріїв визначених Європейським Союзом у контексті євроінтеграції, українська економіка ще до початку масштабної війни націлилася на розвиток цифрових технологій. Адже, цифровізація економіки допомагає підвищити автоматизацію виробництва та продуктивність праці, зменшити витрати, збільшити дохід, підвищити конкуренцію та знайти вирішення для економічних проблем.

Станом на сьогодні деякі з них вже вирішено завдяки цифровим інструментам. Так, до прикладу, призупинення діяльності суб'єктів господарювання та необхідність переміщення підприємств з тимчасово окупованих територій та територій, де ведуться бойові дії; через цифрові платформи вирішуються проблеми міграції здорової частини населення шляхом створення можливості ведення бізнесу за кордоном.

Крім того, не менш важливими питаннями є фіксування реальності руйнування людських осель, зміна логістичних стратегій компаній, боротьба з кіберзагрозами, об'єктом яких є насамперед інформаційні системи державних органів та критична інфраструктура.

Бойові дії негативно вплинули на розвиток, виробництво та впровадження інноваційних технологій у всіх сферах життя населення, зокрема і на цифрову конкурентоспроможність України, що може мати негативні наслідки в довгостроковій перспективі.

Згідно даних Міністерства цифрової трансформації України, середній показник Індексу цифрової трансформації у 2023 році склав 0,632 бали, а найвищі його значення зафіксовано у Дніпропетровській (0,908), Львівській (0,891) та Полтавській (0,833) областях і деякі регіони демонструють позитивну динаміку щодо даного показника [1].

За даними Державної служби статистики, «кількість нових фізичних осіб-підприємців, спеціалізуються на комп'ютерних та інформаційних послугах за період з 2020 по 2021 роки стала більше на 40%, а кількість ІТ-компаній також зросла: на 22% – комп'ютерними послугами, на 10% – з інформаційними» [2].

Важливо зазначити, що ІТ-сектор в Україні продовжує розвиватися, а держава зацікавлена у тому, щоб усередині країни реєструвалися та розроблялися свої ІТ-продукти, адже ІТ-стартапи можуть приносити великі прибутки у вигляді майбутніх податків та інвестицій. Як зазначив співзасновник та керівник сайту Work.ua Артур Міхно, «для цього необхідне формування максимально захищеного правового поля, спрощення та зниження податків для продуктових ІТ-компаній, а, можливо, і повне звільнення від них на початкових етапах» [3].

Пріоритетним напрямком розвитку цифрової економіки в Україні в умовах війни є також і сфера військових технологій (military-tech), що охоплюють розробку безпілотних літальних апаратів (БПЛА), винаходи у галузі навігаційних систем, розвідки, засобів ураження, логістики та забезпечення армії тощо. Такі цифрові технології, як штучний інтелект, робототехніка, кіберсистеми, хмарні технології тощо стають надзвичайно актуальними для військової сфери, що потребує здійснення інноваційних військових розробок у стислі терміни.

У 2023 р. з метою розвитку оборонних технологій Міністерством цифрової трансформації було започатковано кластер Brave1, який здійснив фінансування 137 критично важливих військових розробок, вартість кожної з яких склала 2,3 млн дол. США [4].

Цифровізація бізнес-операцій для сприяння бізнесу є одним із найдоступніших інструментів для їх підтримки в країні, ослабленій війною. Адже, за період повномасштабної війни в Україні було впроваджено близько 70 цифрових сервісів, а також ряд цифрових

інструментів у проекті «Дія», користувачами якого на сьогодні є близько 21 млн громадян України.

Ці інструменти допомагають спростити доступ до актуальних супутніх послуг, наприклад:

- реєстрація бізнесу та регулювання діяльності фізичних осіб-підприємців;
- перереєстрація автотранспорту онлайн; – використовувати «мап незламності», на якій позначені укриття та непереможні точки;
- придбання державних облігацій, що є підтримуючим фактором для української економіки;
- отримати або вдосконалити цифрові навички, змінити кар'єру та знайти роботу в разі поразки у війні через «Дія.Освіта»
- придбання житла на пільгових умовах для громадян, які втратили житло внаслідок бойових дій тощо [5].

Отже, цифрові технології поживляють національну економіку і сприяють економічному розвитку, оскільки вони можуть полегшити перехід від використання фізичних ресурсів до розумних ресурсів та інформації, знизити витрати виробництва, створювати нові технологічні продукти та виводити їх на світовий ринок, підвищувати конкурентоспроможний рівень країни тощо. Цифрові технології мають потенціал для стимулювання економічного розвитку України під час війни та в період післявоєнної відбудови.

Сьогодні особливо популярними є технологічні розробки у військовій промисловості та оборонному секторі, а також розробки у діяльності, пов'язані з продовженням цифровізації державних послуг та надання населенню комплексного доступу до Інтернету на основі сучасних комунікаційних технологій. В умовах тимчасової окупації окремих територій на території України проблеми доступу населення, яке там проживає, до цифрових сервісів не втрачають своєї актуальності. Тому, важливо забезпечити подальший розвиток цифрової економіки не лише в умовах війни, але й для подолання її наслідків у час повоєнного відновлення.

Література:

1. Міністерство цифрової трансформації України. Результати цифрової трансформації в регіонах України за 2023 рік. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-tsifrovoi-transformatsii-v-regionakh-ukraini-za-2023> (дата звернення: 03.04.2024).

2. Державний портал 360 Tech Ecosystem Overview: веб-сайт. URL: <https://tehecosystem.gov.ua/product-companies> (дата звернення: 22.08. 2022).

3. Експорт ІТ-послуг в Україні зріс за три квартали на 35%. Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/it-export> (дата звернення: 04.04.2024).

4. Ізвозікова А. Експорт ІТ-послуг в Україні зріс за 9 місяців на 35%. Опендатабот. URL: <https://suspilne.media/180773-eksport-it-poslug-v-ukraini-zris-za-9-misaciv-na-35-opendatabot/> (дата звернення: 04.04.2024).

5. Міністерство цифрової трансформації України. Понад 30 послуг у Дії та розвиток Defence Tech: головні досягнення Мінцифри за 2023 рік. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ponad-30-poslug-u-dii-ta-rozvitok-defence-tech-golovni-dosyagnennya-mintsifri-za-2023-rik> (дата звернення: 04.04.2024)

6. Міністерство цифрової трансформації України. Результати Дія.Бізнес у 2023 році: розвиток української підприємницької екосистеми в умовах війни. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-diyabiznes-u-2023-rotsi-rozvitok-ukrainskoi-pidpriemnitskoi-ekosistemi-v-umovakh-viyni> (дата звернення: 04.04.2024).